

O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI ASSOTSIIATIV MUNOSABATLAR VA ULARNING LUG‘AT TUZISHDA O‘RNI

A.A.Eshmuminov

f.f.d., dots., Termiz davlat universiteti

Sh.O.Tursunova

*Xorijiy filologiya fakulteti, “Ingliz tili va adabiyoti” kafedrası
tayanch doktoranti, Termiz davlat universiteti*

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda o‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug‘at tuzishda o‘rni tahlil qilinadi. Assotsiativ munosabatlar so‘zlar o‘rtasidagi ma’no bog‘lanishlarini ifodalab, tilshunoslarga so‘zlarning semantik va kognitiv xususiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Tadqiqotda ingliz va o‘zbek tillaridagi o‘xshash va farqli assotsiativ munosabatlar, shuningdek, lug‘at tuzish jarayonida bu munosabatlarning roli ko‘rsatiladi. O‘zbek va ingliz tillaridagi assotsiativ munosabatlarni tahlil qilish, til o‘rganish va tarjima jarayonlarini samarali qilishga imkon yaratadi. Tadqiqotda keltirilgan natijalar, ikki tildagi so‘zlar o‘rtasidagi semantik va madaniy farqlarni yaxshiroq tushunishga, shuningdek, lingvistik tadqiqotlar, pedagogika va interkultural kommunikatsiya sohalariga katta hissa qo‘shadi.

Kalit so‘zlar: Assotsiativ munosabatlar, lug‘at tuzish, semantika, kognitiv lingvistika, o‘zbek tili, ingliz tili, tarjima, til o‘rganish, madaniyatlararo muloqot, tilshunoslik.

Аннотация. В данном исследовании анализируются ассоциативные отношения между узбекским и английским языками и их роль в составлении словарей. Ассоциативные связи отражают семантические отношения между словами и помогают лингвистам более глубоко понять семантические и когнитивные особенности слов. В исследовании рассматриваются сходства и различия ассоциативных связей в английском и узбекском языках, а также их значение в процессе словарного составления. Анализ ассоциативных связей между узбекским и английским языками позволяет повысить эффективность изучения языков и процесса перевода. Полученные в исследовании результаты способствуют лучшему пониманию семантических и культурных различий между словами двух языков, а также вносят значительный вклад в области лингвистических исследований, педагогики и межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: Ассоциативные отношения, составление словарей, семантика, когнитивная лингвистика, узбекский язык, английский язык, перевод, изучение языка, межкультурная коммуникация, языкознание.

Annotation. This study analyzes associative relationships between Uzbek and English languages and their role in dictionary compilation. Associative relationships express semantic connections between words, helping linguists gain a deeper understanding of their semantic and cognitive characteristics. The research highlights similarities and differences in associative relations in Uzbek and English, as well as their significance in the dictionary-

making process. Analyzing these associative relationships contributes to the effectiveness of language learning and translation processes. The results provided by this study enhance understanding of semantic and cultural differences between words in the two languages and significantly contribute to linguistic research, pedagogy, and intercultural communication fields.

Keywords: associative relationships, dictionary compilation, semantics, cognitive linguistics, Uzbek language, English language, translation, language learning, intercultural communication, linguistics.

Kirish. Hozirgi kunda lingvistika sohasida assotsiativ tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni o‘rganish, so‘zlar va tushunchalar o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlash, lug‘at tuzish jarayonida katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolada o‘zbek va ingliz tillari assotsiativ munosabatlari hamda ularning lug‘atshunoslikdagi o‘rni tahlil qilinadi. Assotsiativ munosabatlar inson miyasida so‘zlar o‘rtasida bog‘liqlik o‘rnatish jarayoniga asoslanadi. Bunday munosabatlar turli omillar, jumladan, madaniy, tarixiy va psixologik ta’sirlar natijasida shakllanadi. Masalan, ingliz tilidagi "apple" so‘zi ko‘pincha "red" (qizil) yoki "fruit" (meva) tushunchalari bilan bog‘liq bo‘lsa, o‘zbek tilida esa "olma" so‘zi "shirin", "bahor" yoki "sog‘liq" kabi so‘zlar bilan assotsiatsiyalanishi mumkin.

O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni tahlil qilish orqali har ikki til o‘quvchilari va tarjimonlari uchun samarali lug‘atlar yaratish mumkin. Bu lug‘atlar so‘zlarning ma’no doirasini yanada kengroq tushunishga yordam beradi.

Lug‘atshunoslikda assotsiativ lug‘atlar yaratish murakkab jarayon bo‘lib, u quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

1. Ma’lumot to‘plash – O‘zbek va ingliz tillaridagi so‘zlarning assotsiativ bog‘liqligini aniqlash maqsadida so‘rovnomalar, tajribalar o‘tkazish.
2. Leksik-semantik tahlil – Har ikki tilning lug‘aviy birliklari orasidagi semantik bog‘lanishlarni tahlil qilish.
3. Tasniflash va tartiblash – Olingan ma’lumotlarni umumlashtirish va ularni lug‘at shakliga keltirish.
4. Lug‘atni shakllantirish – So‘zlar va ularning assotsiativ munosabatlari asosida foydalanuvchilar uchun qulay bo‘lgan lug‘at yaratish.

Assotsiativ lug‘atlarning ahamiyati

Assotsiativ lug‘atlar nafaqat tarjima jarayonini yengillashtirish, balki chet tilini o‘rganayotganlar uchun ham muhim qo‘llanma hisoblanadi. Bunday lug‘atlar quyidagi afzalliklarga ega:

- Til o‘rganishni tezlashtiradi – So‘zlarni kontekstda tushunishga yordam beradi.
- Leksik boylikni oshiradi – Foydalanuvchilarga so‘z va ularning turli ma’nolarini kengroq ochib beradi.
- Madaniy kontekstni tushunishga yordam beradi – Turli tillar o‘rtasidagi tafovutlarni va umumiyliklarni ochib beradi.

O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni o‘rganish, lingvistika sohasida katta ahamiyatga ega bo‘lib, lug‘at tuzishda yangi yondashuvlar ishlab chiqishga imkon beradi. Assotsiativ lug‘atlar til o‘rganish va tarjima jarayonini samaraliroq qilish uchun muhim vosita hisoblanadi. Ushbu yo‘nalishda olib borilayotgan tadqiqotlar kelajakda yanada rivojlanib, lingvistik tadqiqotlarga yangi imkoniyatlar ochadi.

Tadqiqotning ahamiyati. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug‘at tuzishda o‘rni mavzusi hozirgi tilshunoslikda muhim ahamiyatga ega. Til va uning lug‘ati insonning fikrlash tizimini, dunyoqarashini aks ettiruvchi asosiy vosita bo‘lib, har bir tilning o‘ziga xos strukturalari va semantik xususiyatlari mavjud. Assotsiativ munosabatlar esa, so‘zlar o‘rtasidagi bog‘lanishlarni va ma’nolarni tushunishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni tahlil qilish, ikki til o‘rtasidagi o‘xshashlik va farqlarni aniqlashga yordam beradi. Bu esa til o‘rganishda va tarjima jarayonlarida samarali natijalarga erishish uchun zarurdir. Xususan, bu tadqiqotda assotsiativ munosabatlarning lug‘at tuzish jarayonidagi ahamiyatini aniqlash, tilshunoslarga so‘zlarning semantik asoslarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi semantik va kognitiv farqlarni o‘rganish, tilni o‘rganish jarayonini chuqurlashtirish va samarali qilish imkoniyatini yaratadi.

Shuningdek, assotsiativ munosabatlar til o‘rganishda va kommunikatsiyada qanday ishlashini tushunish, ikkita tilning o‘zaro aloqalarini chuqurroq o‘rganishga imkon beradi. Bu, o‘z navbatida, ikki tildagi lug‘atlar orasidagi farqlarni va o‘xshashliklarni hisobga olgan holda, so‘zlarning kontekstual ishlatilishini aniqroq tushunishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari, til o‘rganish metodologiyasiga, tarjima amaliyotiga hamda lingvistik tadqiqotlarga muhim hissa qo‘shadi. Bundan tashqari, assotsiativ munosabatlarni o‘rganish, madaniyatlararo muloqotni va tilning shaxsiy, ijtimoiy va madaniy kontekstdagi rolini yanada chuqurroq tushunishga imkon yaratadi. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni tadqiq qilish, ularning lug‘at tuzishda o‘rni va ahamiyatini aniqlash, ikki til va madaniyatning o‘zaro ta’sirini tushunishga yordam beradi.

Adabiyotlar tahlili. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug‘at tuzishda o‘rni haqidagi adabiyotlarni tahlil qilish tilshunoslik sohasidagi bir qator muhim masalalarni o‘rganishga imkon beradi. Assotsiativ munosabatlar tilning semantik tuzilmasini tashkil etuvchi va so‘zlar o‘rtasidagi ma’no bog‘lanishlarini belgilovchi element sifatida, tilshunoslar va lingvistlar tomonidan keng o‘rganilgan. Ushbu adabiyotlarni tahlil qilish orqali assotsiativ munosabatlar, lug‘at tuzish jarayoni va ularning til o‘rganishdagi o‘rni haqida chuqurroq tushuncha hosil qilish mumkin. Assotsiativ munosabatlar – bu so‘zlarning bir-biriga bog‘lanishi va bir-birini tushunishga yordam beradigan semantik bog‘lanishlar to‘plamidir. O‘zbek va ingliz tillarida assotsiativ munosabatlar o‘xshash va farqli xususiyatlarga ega. Ingliz tilida assotsiativ munosabatlar ko‘pincha madaniy, tarixiy va ijtimoiy kontekstlar bilan bog‘liq bo‘lib, so‘zlarning kognitiv va psixologik asoslarini aks ettiradi. Shu bilan birga, o‘zbek tilida assotsiativ munosabatlar ko‘proq madaniyatga, xalq an’analariga va milliy xususiyatlarga bog‘lanadi. Bu xususiyatlar ikki tildagi lug‘at tuzish jarayonida o‘zining muhim rolini o‘ynaydi (Baxramov, 2010) [4].

Mahmudov (2006) lug‘atshunoslikning asosiy tushunchalarini tahlil qilib, assotsiativ munosabatlar tilni o‘rganish va tarjima qilishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi. Assotsiativ munosabatlar so‘zlarning semantik tahlilini yanada chuqurlashtirishga yordam beradi va tilshunoslarga har bir tilning o‘ziga xos semantik tizimini tushunishga yordam beradi [5]. Assotsiativ munosabatlarning lug‘at tuzishda qanday ishlashi tilshunoslikda alohida o‘rganilgan mavzu hisoblanadi. O‘zbek va ingliz tillarining lug‘at tuzish jarayonlari orasida farqlar mavjud bo‘lib, har bir til o‘zining semantik va madaniy xususiyatlariga asoslanadi. Qodirov (2011) o‘zining "Lug‘at tuzish: nazariya va amaliyot" nomli asarida lug‘at tuzish jarayonida assotsiativ munosabatlarning o‘rni haqida batafsil fikr yuritadi. U lug‘at tuzishda so‘zlarning semantik bog‘lanishlari, ayniqsa, assotsiativ munosabatlar, til o‘rganish jarayonida muhim omil bo‘lishini ta’kidlaydi [6]. O‘zbek va ingliz tillaridagi so‘zlarning assotsiativ bog‘lanishi so‘zning to‘g‘ri tushunilishi va qo‘llanilishini ta’minlaydi.

Jalolov (2014) assotsiativ munosabatlarni lug‘at tuzish jarayonida rol o‘ynashini o‘rganib, bu munosabatlarning o‘zgaruvchanligini va kontekstga bog‘liqligini ko‘rsatadi. Tushuncha va so‘zlarning kontekstual bog‘lanishi lug‘at tuzish jarayonida diqqatga sazovor bo‘lib, tarjima va til o‘rganish jarayonlarini osonlashtiradi. Assotsiativ munosabatlar yordamida so‘zlarning semantik va pragmatik xususiyatlari aniqroq belgilanadi va ularning turli kontekstlarda qanday ishlashini tushunish osonlashadi. Kognitiv lingvistika assotsiativ munosabatlar nuqtai nazaridan tilni o‘rganishga yordam beradi. Kognitiv lingvistikaning asosiy vazifasi – til va ong o‘rtasidagi bog‘lanishni o‘rganishdir. Assotsiativ munosabatlar tilning kognitiv asoslari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, so‘zlarning ongda tasavvurlarini aks ettiradi. Isakova (2012) ingliz tilidagi assotsiativ munosabatlar bilan o‘zbek tilidagi munosabatlarni taqqoslaydi va har ikkala tilning kognitiv yondashuvga qanday ta’sir ko‘rsatishini tahlil qiladi. U kognitiv yondashuv yordamida assotsiativ munosabatlarning qanday shakllanishi va so‘zlarning psixologik asoslari haqida to‘liq ma’lumot beradi [7,8].

Tursunov (2008) kognitiv lingvistikada assotsiativ munosabatlarning muhimligini ta’kidlab, so‘zlar o‘rtasidagi bog‘lanishlarning kognitiv tasavvurlarni qanday aks ettirishi va bu bog‘lanishlarning tilshunoslarga tilni chuqurroq tushunishga qanday yordam berishini ko‘rsatadi. Assotsiativ munosabatlar til o‘rganish jarayonida so‘zlarning ma’nolarini va ularning kontekstual ishlatilishini tushunishga yordam beradi [9].

O‘zbek va ingliz tillaridagi assotsiativ munosabatlar, faqat semantik farqlardan tashqari, madaniy o‘ziga xosliklarni ham aks ettiradi. U assotsiativ munosabatlarning madaniy xususiyatlar bilan bog‘liq ekanligini va har bir tilning madaniyatini tushunish uchun assotsiativ munosabatlarni tahlil qilish zarurligini ta’kidlaydi. Shu tarzda, assotsiativ munosabatlar til o‘rganish jarayonini ancha samarali qiladi va lug‘at tuzishdagi rolini yanada kuchaytiradi. Bu munosabatlarning madaniyat va tilshunoslikdagi ahamiyatini chuqurroq tushunish, til o‘rganuvchilariga va tarjimonlarga tilning semantik va madaniy tuzilmalarini yaxshiroq anglash imkoniyatini yaratadi. Ushbu tahlil shuni ko‘rsatadiki, o‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar tilshunoslikning asosiy

yo'nalishlaridan biri sifatida, lug'at tuzish, til o'rganish, tarjima va madaniyatshunoslik sohalarida katta ahamiyatga ega. O'zbek va ingliz tillaridagi assotsiativ munosabatlar orasidagi farqlar va o'xshashliklar tilning semantik tuzilmasini, madaniy xususiyatlarini va kognitiv asoslarini yoritishda muhim rol o'ynaydi. Bu tadqiqotlar yordamida tilni chuqurroq o'rganish va tarjima amaliyotini takomillashtirish mumkin.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda O'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug'at tuzishda o'rni o'rganiladi. Tadqiqot metodologiyasi quyidagi asosiy yondashuvlar va usullarni o'z ichiga oladi:

1. Deskriptiv tahlil: Tadqiqotning birinchi bosqichi sifatida deskriptiv tahlil usuli qo'llaniladi. Bu usul yordamida O'zbek va ingliz tillaridagi assotsiativ munosabatlarning tabiati va xususiyatlari tasvirlanadi. So'zlar o'rtasidagi semantik bog'lanishlar, o'xshashliklar va farqlar, shuningdek, bu bog'lanishlarning til va madaniyatga ta'siri batafsil o'rganiladi.

2. Semantik tahlil: Semantik tahlil orqali so'zlarning ma'no o'zgarishlari va ularning assotsiativ munosabatlarini aniqlash maqsad qilinadi. Ingliz va o'zbek tillaridagi ba'zi muhim so'zlar o'rtasidagi semantik o'xshashliklar va farqlar kognitiv yondashuv asosida tahlil qilinadi. Bu tahlil jarayonida, so'zlarning turli kontekstlarda qanday ishlatilishi va ular o'rtasidagi tasavvurlar o'rganiladi.

3. Kognitiv lingvistika yondashuvi: Tadqiqotda kognitiv lingvistika yondashuvi ham qo'llaniladi. Bu usul yordamida til va ong o'rtasidagi aloqalar, shuningdek, so'zlarning psixologik va kognitiv ta'siri tahlil qilinadi. Assotsiativ munosabatlarning psixologik asoslari, ya'ni so'zlarning ongda qanday shakllanishi va qanday bog'lanishi o'rganiladi.

4. Komparativ yondashuv: O'zbek va ingliz tillaridagi assotsiativ munosabatlarni solishtirish uchun komparativ yondashuvdan foydalaniladi. Bu yondashuv ikki tilni taqqoslash va ularning lug'at tuzish jarayonidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlashga yordam beradi. Komparativ tahlil orqali, har ikki til o'rtasida so'zlarning semantik asoslari va madaniy kontekstdagi farqlar ko'rsatiladi.

Tadqiqot jarayonida O'zbek va Ingliz tillari o'rtasidagi assotsiativ munosabatlar turli manbalardan olingan lug'atlar, tasviriy adabiyotlar va ilmiy maqolalar asosida tahlil qilinadi. Har bir tilning assotsiativ munosabatlari alohida o'rganilib, ularning lug'at tuzishdagi roli, semantik va madaniy farqlari aniqlanadi. Natijalar so'zlar o'rtasidagi bog'lanishlarni, ularning madaniy va psixologik asoslarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Shu tarzda, metodologiya har bir bosqichi, tadqiqotning asosiy maqsadiga erishishga, ya'ni o'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi assotsiativ munosabatlarni aniqlash va ularning lug'at tuzishda o'rni haqida chuqur bilim olishga xizmat qiladi [10].

Muhokama va natijalar. Tadqiqotda o'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug'at tuzishda o'rni o'rganildi. Tahlil natijalari ko'rsatadiki, har ikki til o'rtasida assotsiativ munosabatlarning o'xshash va farqli jihatlari mavjud bo'lib, ular tilning semantik tarkibini, madaniy o'ziga xosliklarini va tilshunoslikdagi yondashuvlarni aniqlashga yordam beradi.

1. O'xshashliklar va semantik bog'lanishlar: O'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi assotsiativ munosabatlar ba'zi jihatlarida juda o'xshash. Misol uchun, ingliz tilidagi "house" (uy) va o'zbek tilidagi "uy" so'zlari o'xshash ma'noni ifodalaydi va har ikki tilda ham yashash joyi, oilaviy muhit va xavfsizlik tasavvurlari bilan bog'lanadi. Shuningdek, ingliz tilidagi "sun" (quyosh) va o'zbek tilidagi "quyosh" so'zlari ijobiy tasavvurlarni (yorug'lik, issiqlik, umid) keltiradi. Bu o'xshashliklar assotsiativ munosabatlarning tilning umumiy semantik xususiyatlarini aks ettirishda muhim rol o'ynaydi.

2. Farqlar va madaniy xususiyatlar: Biroq, ikkala tilning assotsiativ munosabatlarida madaniy farqlar ham mavjud. Masalan, ingliz tilidagi "apple" so'zi ko'pincha sog'lik, energiya va tabiat bilan bog'lanadi, o'zbek tilida esa "olma" ko'proq jamiyatdagi mehmondo'stlik, qadriyatlar va oila bilan aloqada ishlatiladi. Bu farqlar har bir tilning o'ziga xos madaniyatini va tarixini aks ettiradi, shuningdek, ularning lug'at tuzishda qanday rol o'ynashini ko'rsatadi.

3. Lug'at tuzishda assotsiativ munosabatlarning ahamiyati: Tadqiqot natijalariga ko'ra, assotsiativ munosabatlar lug'at tuzishda katta ahamiyatga ega. So'zlarning o'zaro bog'lanishi ularning semantik tuzilishini tashkil etadi va bu tuzilish tilni o'rganish jarayonini osonlashtiradi. Masalan, ingliz tilidagi "dog" (it) va o'zbek tilidagi "it" so'zlari, o'zlarining semantik va madaniy tasavvurlarini aks ettiradi. Bu turdagi munosabatlar tilni o'rganayotgan shaxsga so'zlar o'rtasidagi bog'lanishlarni anglash va ularni to'g'ri qo'llashda yordam beradi.

4. Kognitiv yondashuv va assotsiativ munosabatlar: Kognitiv lingvistika nuqtai nazaridan, assotsiativ munosabatlar insonning ongidagi tasavvurlar bilan bog'lanadi. Tadqiqotda ingliz va o'zbek tillaridagi so'zlar o'rtasidagi assotsiativ bog'lanishlarning psixologik asoslari o'rganildi. Misol uchun, "home" va "home" (o'zbekcha "uy") so'zlari ikki tilda ham xuddi shu psixologik tasavvurlarni keltirib chiqaradi: xavfsizlik, issiqlik, muhabbat va qo'llab-quvvatlash. Bu natijalar shuni ko'rsatadiki, assotsiativ munosabatlar tilning kognitiv asoslarini tushunishda muhim ahamiyatga ega.

5. So'zlarning Kontekstual Ishtiroki: Korpus tahlili va empirik ma'lumotlar asosida olingan natijalar, so'zlarning kontekstual ishlatilishida assotsiativ munosabatlarning muhim rol o'ynashini ko'rsatdi. So'zlar faqat bitta aniq ma'no bilan cheklanmaydi; ular turli kontekstlarda turli tasavvurlarni keltirib chiqaradi. Misol uchun, "cold" (sovuq) so'zi ingliz tilida fizikal sovuqlik bilan bog'liq bo'lsa, o'zbek tilida "sovuq" so'zi ko'proq ijtimoiy sovuqlik (masalan, sovuq munosabatlar) bilan bog'lanadi. Bu holatlar, assotsiativ munosabatlar o'rganilayotgan tilning ijtimoiy va madaniy kontekstiga bog'liq ekanligini ko'rsatadi.

Assotsiativ munosabatlar kognitiv lingvistika nuqtai nazaridan, so'zlarning ongidagi tasavvurlari va ularning o'zaro bog'lanishini tushunishda muhim ahamiyatga ega. So'zlarning kontekstual ishlatilishiga e'tibor qaratish, tilning ijtimoiy va madaniy asoslarini yanada chuqurroq o'rganishga imkon yaratadi. Shu bilan birga, tadqiqotda o'zbek va ingliz tillarining o'ziga xos madaniy va psixologik farqlari hamda ularning lug'at tuzish jarayonidagi ahamiyati ko'rsatilgan. Bu natijalar tilshunoslik, pedagogika, tarjima va

interkultural kommunikatsiya sohalarida chuqurroq tadqiqotlar olib borishga yo‘l ochadi. Tadqiqot natijalari o‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlarni o‘rganish, so‘zlarning semantik tuzilmasini, til va madaniyatning o‘zaro aloqalarini yanada chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bu esa til o‘rganish va tarjima amaliyotlarini yanada samarali qilish uchun zarur bilim va metodologiyalarni taklif qiladi

Xulosa. Ushbu tadqiqotda o‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar va ularning lug‘at tuzishda o‘rni o‘rganildi. Tadqiqot natijalari ko‘rsatadiki, assotsiativ munosabatlar tilning semantik tuzilmasi, kognitiv va madaniy xususiyatlarini o‘rganishda muhim rol o‘ynaydi. O‘zbek va ingliz tillari o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar o‘xshashliklar va farqlarni ko‘rsatib, bu tillarning tilshunoslik va madaniyatshunoslikdagi o‘ziga xos xususiyatlarini yoritadi. Assotsiativ munosabatlar lug‘at tuzishda katta ahamiyatga ega bo‘lib, til o‘rganish va tarjima jarayonlarini osonlashtiradi. So‘zlar o‘rtasidagi semantik bog‘lanishlar va madaniy kontekstlarning o‘zgarishi tilning to‘g‘ri tushunilishi va samarali qo‘llanilishiga yordam beradi. Tadqiqotda ingliz va o‘zbek tillarining assotsiativ munosabatlarini tahlil qilish orqali til o‘rganish metodologiyasini takomillashtirish, tarjima va interkultural kommunikatsiyani samarali qilish uchun yangi yondashuvlar taklif etildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Shodiev, X. (2013). O‘zbek va ingliz tillaridagi so‘zlar o‘rtasidagi assotsiativ munosabatlar. Toshkent: Akademnashr.
2. Yusupov, S. (2010). O‘zbek va ingliz tillaridagi madaniyatlararo farqlar va ularning lug‘at tuzishda roli. Toshkent: Akademnashr.
3. Abduqodirov, S. (2007). O‘zbek tilining semantikasiga kirish. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
4. Baxramov, R. (2010). *O‘zbek tilida lug‘at tuzish: metodologiya va amaliyot*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
5. Mahmudov, A. (2006). *Tilshunoslik asoslari*. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
6. Qodirov, T. (2011). *Lug‘at tuzish: nazariya va amaliyot*. Toshkent: Ta’lim nashriyoti.
7. Isakova, D. (2012). *Ingliz tilidagi assotsiativ munosabatlar: Tahlil va tarjima usullari*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
8. Yusupov, S. (2010). *O‘zbek va ingliz tillaridagi madaniyatlararo farqlar va ularning lug‘at tuzishda roli*. Toshkent: Akademnashr.
9. Tursunov, E. (2008). Ingliz tili va o‘zbek tilining lug‘at tuzish asoslari. Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti.
10. Yuldashev, Z. (2009). Lug‘atshunoslik va tilshunoslikning dolzarb masalalari. Toshkent: Universitet nashriyoti.